

کریستوفر پی. دیوئر

تفکر نقادانه

چشم‌انداز مفهومی و راهنمایی‌های عملی

مژگان جعفری — نسرین صالحی‌نژاد

سرشناسه	: دیویر، کریستوفر پی. Dwyer, Christopher P.
عنوان و نام پدیدآور	: تفکر نقاد : چشم‌انداز مفهومی و راهنمایی‌های عملی / کریستوفر پی. دیویر؛ [مترجم] مژگان جعفری، نسرين صالحی نژاد.
مشخصات نشر	: تهران: نشر لم، ۱۳۹۱.
مشخصات ظاهری	: ۳۳۹ ص.
شابک	: 978-964-224-999-2
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
یادداشت	: عنوان اصلی: Critical Thinking: Conceptual Perspectives and Practical Guidelines
موضوع	: تفکر انتقادی
موضوع	: Critical thinking
موضوع	: منطق
موضوع	: Logic
موضوع	: استدلال
موضوع	: Reasoning
شناسه افزوده	: جعفری، مژگان، مترجم
شناسه افزوده	: صالحی نژاد، نسرين، مترجم
رده بندی کنگره	: BF۴۴۱
رده بندی دیویی	: ۱۵۲/۴۲
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۷۸۰۵۹۸

کریستوفری. دیوئر

تفکر نقادانه

چشم انداز مفهومی و راهنمایی های عملی

مژگان جعفری - نسرين صالحی نژاد

چاپ اول: آبان ۱۳۹۸

شمارگان: ۳۳۰ نسخه

لیتوگرافی باختر

چاپ: رامین

قطع: وزیری

صفحه آهنگی: احمد علی پور

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۲۲-۱۱۱-۲

حق چاپ محفوظ است.

نشر

تهران - خیابان انقلاب - خیابان ۱۲ فروردین -
خیابان شهدای ژاندارمری - بن بست گرانفر - پلاک ۴
تلفن: ۶۶۴۱۲۳۵۸ - ۰۲۱

Www.elmpub.com

info@elmpub.com

nashreelm

فهرست مطالب

۱۳	تفکر نقادانه
۱۵	پیشگفتار
۱۹	پیشگفتار مترجمین
۲۱	مقدمه‌ای بر تفکر نقادانه

بخش اول: چارچوب‌های تفکر نقادانه

۲۹	فصل اول: چارچوب‌های تفکر
۳۱	طبقه‌بندی بلوم از هدف‌های آموزشی
۳۶	طبقه‌بندی رومیزوفسکی برای دانش و مهارت‌ها
۴۱	تجدید نظر اندرسون و کراتول از طبقه‌بندی بلوم
۴۵	طبقه‌بندی جدید مارزانو از هدف‌های آموزشی
۴۷	خلاصه و نتیجه‌گیری

۵۱	فصل دوم: حافظه و فهمیدن
۵۲	حافظه‌کاری
۵۴	سیستم‌های فرعی

۵۸	حافظهٔ میانجی مرحله‌ای
۵۹	حافظهٔ درازمدت
۶۰	طرحواره‌ها
۶۳	فهمیدن به عنوان حافظهٔ درازمدت
۶۵	بار شناختی
۶۶	بار شناختی درونی
۶۹	بار شناختی بیرونی
۷۱	خلاصه و نتیجه‌گیری
۷۳	فصل سوم: چشم‌انداز بار شناختی
۷۴	ابطال‌گرایی
۷۷	منطق صوری
۷۹	منطق غیرصوری
۸۵	خلاصه و نتیجه‌گیری

بخش دوم: گرایش‌ها و مهارت‌های تفکر نقادانه

۸۹	فصل چهارم: تفکر نقادانه چیست؟
۸۹	تعاریف و مفاهیم
۹۰	فرانشناخت
۹۳	عملکردهای خودنظم‌دهی فرانشناخت
۹۳	گرایش به تفکر نقادانه
۱۰۲	عملکردهای خودنظم‌دهی فرانشناخت
۱۰۵	انگیزش نسبت به نقادانه فکر کردن
۱۰۶	نیاز به شناخت
۱۰۷	کارکرد اجرایی
۱۰۸	ذهن آگاهی

تعریف تفکر نقادانه	۱۱۰
تفکر نقادانه در دنیای واقعی	۱۱۵
خلاصه و نتیجه‌گیری	۱۱۷
فصل پنجم: تحلیل	۱۲۱
تحلیل ساختار استدلال	۱۲۲
تحلیل منابع استدلال‌ها و ادعاها	۱۳۰
خلاصه و نتیجه‌گیری	۱۳۱
فصل ششم: ارزیابی	۱۳۵
قابلیت اطمینان ارزیابی	۱۴۰
ارتباط در ارزیابی	۱۴۱
قدرت ارزیابی منطقی	۱۴۵
توازن در ارزیابی	۱۴۷
خلاصه و نتیجه‌گیری	۱۵۰
فصل هفتم: استنتاج	۱۵۳
استنتاج در منطق صوری	۱۵۵
استنتاج در منطق غیرصوری	۱۶۳
خلاصه و نتیجه‌گیری	۱۶۶
فصل هشتم: قضاوت انعکاسی	۱۷۱
عدم قطعیت	۱۷۲
نقش قضاوت انعکاسی در تفکر نقادانه	۱۷۹
خلاصه و نتیجه‌گیری	۱۸۶

بخش سوم: تفکر نقادانه در دنیای واقعی

۱۹۱.....	فصل نهم: کاربردهای تفکر نقادانه
۱۹۴.....	برهان‌آوری
۱۹۶.....	استدلال کلامی
۱۹۹.....	فرضیه‌آزمایی
۲۰۲.....	قضاوت درباره احتمال و عدم قطعیت
۲۰۸.....	حل مسأله
۲۱۵.....	تعریف سبب
۲۱۵.....	جمع‌آوری و سازماندهی اطلاعات موجود
۲۱۵.....	ارزیابی راهبردای ممکن
۲۱۷.....	تولید راه حل‌های ممکن
۲۱۸.....	نظارت بر پیشرفت راهبرد راه حل
۲۱۸.....	ارزیابی نتایج راهبرد راه حل
۲۱۹.....	تأیید راه حل
۲۱۹.....	تفکر خلاق و حل مسأله
۲۲۶.....	خلاصه و نتیجه‌گیری
۲۲۷.....	فصل دهم: قضاوت، قواعد اکتشافی و سوگیری‌ها
۲۲۸.....	نظریه پردازش دوگانه
۲۳۳.....	قواعد اکتشافی، سوگیری‌ها و اشتباهات
۲۳۵.....	سه قاعده اکتشافی رایج
۲۳۹.....	دیدگاه جدید کانمن درخصوص قواعد اکتشافی
۲۴۳.....	تصمیم‌گیری طبیعت‌گرایانه
۲۴۸.....	خلاصه و نتیجه‌گیری
۲۵۱.....	فصل یازدهم: آموزش و سنجش تفکر نقادانه

۲۵۲.....	سنجش تفکر نقادانه
۲۵۸.....	آموزش تفکر نقادانه
۲۷۱.....	خلاصه و نتیجه‌گیری
۲۷۳.....	فصل دوازدهم: راهبردهای آموزشی و یادگیری
۲۷۴.....	یادگیری فعال
۲۷۶.....	یادگیری الکترونیکی
۲۷۸.....	یادگیری مشارکتی
۲۷۹.....	تهیه نقشه استدلالی
۲۸۱.....	تاریخچه کوتاهی نقشه‌های استدلالی
۲۸۳.....	(نتیجه‌گیری نهایی)
۲۸۵.....	چرا باید از نقشه‌های استدلالی استفاده کرد؟
۲۹۳.....	خلاصه و نتیجه‌گیری
۲۹۵.....	فصل سیزدهم: خلاصه‌ها و نتیجه‌گیری‌ها
۳۰۵.....	REFERENCES
۳۳۵.....	واژه‌نامه انگلیسی - فارسی

پیشگفتار

دایان اف. هالپرین

مؤلف مقاله اندیشه و دانش: مقدمه‌ای بر تفکر نقادانه (ویرایش پنجم)
و ارزیابی تفکر نقادانه‌ی هالپرین.

انکارکنندگان فرود روی‌رهِی، احتمالاً همانطور که حدس زدید، معتقدند انسان هرگز پا روی ماه نگذاشته است؛ حامیان جراحی روانی، ادعا می‌کنند که می‌شود بدون شکافتن بدن اجزاء را از بدن خارج کرد؛ طرفداران علم طالع‌بینی از روی اعداد و ارقام، معتقدند که اعداد روی زندگی افراد تأثیر به‌سزایی دارند. علیرغم اینکه شواهد موثق فراوانی وجود دارد که ثابت می‌کند این اعتقادات اشتباه هستند، این‌ها حال، اعتقادات بیشماري هم وجود دارند که برخی از مردم به آنها باور دارند. مطمئن‌تر است که تفاوت بین علومی که شواهد و پژوهش‌های با کیفیت بالا از آنها حمایت می‌کنند و شبه‌علومی که شواهد و پشتوانه پژوهشی با کیفیت پایین دارند، می‌تواند دشوار باشد. اما، نمونه‌های بالا و نمونه‌های دیگر، قبول اینکه چگونه فردی می‌تواند چنین اعتقاداتی داشته باشد، دشوار است. آن‌ها صحنه‌گذاری‌های بی‌ضرر عده‌ای افراد عجیب و غریب نیست. شخصی که اعتقاد دارد که بشر هرگز پا روی کره ماه نگذاشته است، مهارت‌های شناختی لازم برای داشتن شغل یا حرفه‌ای در زمینه علم و فناوری را نمی‌تواند داشته باشد. افرادی که به کشورهای دوردست می‌روند تا مورد جراحی روانی قرار بگیرند، با اجتناب از دریافت روش‌های مختلف درمانی که از نظر تجربی ثابت شده‌اند، خطر سلامت جانی و مرگ خود را به عهده می‌گیرند. شخصی که معتقد است اعداد سرنخ خوبی برای شخصیت و آینده‌ی

وی نشان می‌دهند، پویایی لازم برای برنامه‌ریزی برای آن زندگی‌ای که خواهانش است را نخواهد داشت.

تنها راه اجتناب از ضررهای اعتقادات و باورهای غلط، به‌کارگیری مهارت‌های تفکر نقادانه است. با استفاده از اصول تجزیه و تحلیل استدلال، احتمالات و عدم قطعیت، ارزیابی پژوهشی و بسیاری اصول دیگر که در کتاب جدید کریس دیوئر بیان شده، هرکسی می‌تواند به متفکر بهتری تبدیل شود. کریس به هدف خود، که همانا نوشتن کتابی بود که توصیفی جدید و دقیق از تفکر نقادانه ارائه بدهد، دست یافته است. وی تاریخچه تفکر نقادانه که شامل پایه‌ها و چارچوب تفکر نقادانه است را با نثری روان و قابل فهم، به خواننده نشان می‌دهد و توضیح می‌دهد که چرا تفکر نقادانه در بحث پیچیدگی‌های جهان امروز اینقدر حیاتی است. نمونه‌های بسیاری از به‌کارگیری تفکر نقادانه را ارائه می‌دهد تا به خوانندگان کمک کند که به متفکران بهتری تبدیل شوند.

کریس آشکارا نشان می‌دهد که تفکر نقادانه تنها یک مُد زودگذر آموزشی نیست که سرنوشتی مانند "ریاضیات بدیهه" و "یاروش‌های جایگزین دیگر برای آموزش خواندن داشته باشد. آن‌طور که وی ثابت می‌کند، تفکر نقادانه بشینه‌ای طولانی و غنی دارد و با تلاش‌های زیاد، یادگیرندگان (اعم از دانشجویان و دانش‌آموزان) می‌توانند تبدیل به متفکران بهتری شوند. نکته حائز اهمیت، تأکید وی بر حیطه و توصیفات روانشناختی مبنی بر چگونگی کارکرد حافظه و مقایسه مدل‌های مختلف تفکر نقادانه است. بنابراین، کار وی هم بر نظریه و هم بر پژوهش، مبتنی است.

خوانندگان این کتاب به مأموریتی برای تجزیه و تحلیل استدلال، یعنی تشخیص علت‌ها، نتیجه‌گیری‌ها، استدلال‌های متقابل و اطلاعات غیر مرتبط با موضوع برده می‌شوند. تأکید روی تجزیه و تحلیل استدلال با پژوهش کریس به بحث نگاشت استدلالی که اثربخشی آموزش این مهارت مهم تفکر نقادانه را نشان می‌دهد سازگار است. همچنین، کریس توضیح می‌دهد که چه چیزی در آموزش تفکر نقادانه جواب نمی‌دهد، خصوصاً "نقشه ذهنی" که شباهتی سطحی با نقشه استدلالی دارد، ولی در سطحی بسیار ظاهری و کم اهمیت عمل می‌کند. از این جهت، خوانندگان درک می‌کنند که تجزیه و تحلیل عمیق، مؤلفه‌ای ضروری در آموزش تفکر نقادانه است.

موضوعی که غالباً در بحث تفکر نقادانه نادیده گرفته می‌شود، یعنی تفکر خلاق نیز در این کتاب جای دارد. برخی از پژوهشگران به عمد مقوله خلاقیت را با این استدلال که تفکر خلاق تحلیلی نیست از کتاب‌های تفکر نقادانه کنار می‌گذارند، اما همان‌طور که کریس خردمندانه به این موضوع اشاره می‌کند، خلاقیت مؤلفه مهمی از حل مسأله است و بنابراین در سرفصل‌های تفکر نقادانه جای دارد. تمایز مهم دیگری که کریس به خوبی مشخص می‌کند، تفاوت قائل شدن بین منطق صوری و منطق غیرصوری است. منطق صوری کاربرد بسیار محدودی در زندگی روزمره دارد، درحالی‌که مردم در موقعیت‌های بیشماری از منطق غیرصوری استفاده می‌کنند. چطور می‌توانیم بفهمیم که گرم شدن کره زمین تهدیدی جدی برای سیاره است و یا اینکه پرخاشگری اساساً ماهیتی بیولوژیکی دارد یا خیر؟ این‌ها نمونه سؤالاتی هستند که مردم برآنها دست و پنجه نرم می‌کنند و قوانین منطق صوری معمولاً برای پاسخ به این سؤالات مفید نیستند. با این وجود، مهارت‌های تفکر نقادانه می‌توانند به ما کمک کنند تا میان سؤالات آشفته دنیای واقعی، جایی که داده‌ها معمولاً متناقض هستند و موضوعات نظام عقاید، شخصی وابسته اند راه خود را بیابیم.

بخش تصمیم‌گیری طبیعت‌گرایانه در این کتاب جای دارد، زیرا کریس توضیح می‌دهد که چرا تخصص نمی‌تواند به تصمیم‌گیری‌های سریع منجر شود. گاهی اوقات، متخصصان به جای آنکه از اشتباهات و موفقیت‌هایشان درس بگیرند، یک چیز را برای سالیان متمادی تکرار می‌کنند. اکثر اوقات، متخصصان بازخوردهای مطمئن بافت نمی‌کنند، به همین دلیل در توانایی‌های خود اغراق می‌کنند و این خود می‌تواند منجر به اعتماد به نفس کاذب شود. این موضوع، به هنگام انتخاب یک متخصص یا تصمیم‌گیری برای این که در یک زمینه مشخص تخصص دارید، نکته بسیار مهمی است. همانند آنچه ذکر کردیم، در بسیاری از موارد در تفکر نقادانه روی می‌دهد، فروتنی اغلب بهترین پاسخ است.

من از دیدن اینکه فهرست کاربردهای تفکر نقادانه شامل برهان‌آوری، استدلال کلامی، فرضیه‌آزمایی، احتمال و عدم قطعیت، و حل مسأله است خوشحال شدم. به اعتقاد من این فهرست می‌تواند به ویژگی‌های توصیف‌کننده تفکر نقادانه تبدیل شوند، زیرا این کاربردها به راحتی برای افراد غیرمتخصص قابل فهم و قابل آزمایش هستند. ارزیابی‌های مناسب و به جا نیز در این فهرست جای دارند.

با استفاده از ساختار نقشه استدلالی کریس، من این‌طور نتیجه‌گیری می‌کنم که برای هرکسی که می‌خواهد بدون "اما" و "باوجوداین" درک بهتری از تفکر نقادانه به دست آورد، چگونگی آموزش آن را فرا بگیرد و به شناختی از ماهیت آن دست یابد، این کتاب عالی است.

www.ketab.ir